

تعیین ارتباط تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار اسلامی در معلمان مقطع متوسطه

امید صفری^۱

پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۷

دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۰

چکیده

هدف از این تحقیق تعیین ارتباط بین تفکر استراتژیک (راهبردی) با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار اسلامی در معلمان مقطع متوسطه اول شهرستان گچساران بود. این تحقیق کاربردی و از نوع توصیفی و هم‌بستگی بود. جامعه آماری این تحقیق، تمامی معلمان مقطع متوسطه اول شهرستان گچساران، در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳، به تعداد ۳۴۰ نفر بود، که از این تعداد ۱۸۱ نفر با استفاده از جدول مورگان، به عنوان نمونه و به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای با محقق همکاری کردند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌های استاندارد بهره‌وری سیدنور و دیگران (۱۳۹۲)، تفکر راهبردی دیانت‌نژاد و ایرج‌پور (۱۳۹۵) و اخلاق کاری اسلامی اسدی و شیرزاد (۱۳۹۱) بود. برای توصیف داده‌ها، از روش‌های آمار توصیفی و برای تجزیه استنباطی داده‌ها از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون و تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد، که بین تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی و اخلاق کار اسلامی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت و همچنین نتایج حاصل از تحقیق نشان داد، که ارتباط بین تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار اسلامی آزمودنی‌ها معنادار بود ($P \leq 0/01$).

واژگان کلیدی: تفکر راهبردی، بهره‌وری آموزشی، اخلاق کار اسلامی.

مقدمه

در رأس اهدافی که صاحب‌نظران برای تحول در نظام‌های تعلیم و تربیت مطرح می‌کنند، معلم را نقطه اتکای هر تغییر و تحولی می‌دانند. نقش معلم به عنوان هدایت‌کننده و اسوه‌ای امین و بصیر در فرایند تعلیم و تربیت و مؤثرترین عنصر در تحقق مأموریت‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی است. از سوی دیگر، هدف اصلی آموزش و پرورش بهبود کیفیت یادگیری^۱ دانش‌آموزان است (حیدرپور، ۱۳۹۹: ۹).

بهره‌وری معلمان^۲ یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های مؤثر مدرسه بر یادگیری دانش‌آموزان است. نقش برجسته معلمان سبب شده است که خط‌مشی‌گذاران بر سیاست‌های کارکنان در انتخاب، نگهداری و جبران خدمت معلمان، به مثابه سازوکاری برای ارتقاء بهره‌وری آموزشی تمرکز کنند (Harris & Sass, 2014). معلمان اثربخش و بهره‌ور، افرادی هستند که دستیابی به اهداف خاص را در نظر می‌گیرند؛ خواه این اهداف توسط خود آنها تهیه و تدوین شده باشد، خواه دیگران (مدیران مدارس، وزارت آموزش و پرورش) تهیه و تدوین کرده باشند (سیدنور و دیگران، ۱۳۹۲: ۱۶).

اثربخشی معلم تأثیری است که عوامل کلاس درس، مانند روش‌های تدریس، انتظارات معلم، سازماندهی کلاس درس و استفاده از منابع کلاس درس بر عملکرد دانش‌آموزان دارد. این تعریف آنچه را در کلاس درس رخ می‌دهد، مدنظر قرار می‌دهد؛ ولی معیار اثربخشی عملکرد دانش‌آموزان است. اثربخشی معلم به منزله موفقیت در جامعه‌پذیری دانش‌آموزان و ارتقاء رشد عاطفی و بهبود شخصی آنها در کنار تدریس موفق در برنامه آموزشی مدنظر قرار می‌گیرد (رجبیان و دیگران، ۱۴۰۰: ۳). امروزه، برای بهره‌وری بیشتر محیط‌های آموزشی، مدیران و مسئولان امر باید به عوامل متعددی توجه داشته باشند، که در این جا به برخی از

تعیین ارتباط تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار ...

این عوامل از جمله تفکر راهبردی و اخلاق کار اسلامی پرداخته می‌شود.

متغیری که ممکن است بر بهره‌وری آموزشی تأثیرگذار باشد و در این پژوهش به آن اشاره خواهد شد، تفکر راهبردی است. تفکر راهبردی فرآیندی است که طی آن مدیر یا رهبر می‌آموزد که چگونه چشم‌انداز سازمانی خود را به وسیله کار گروهی، تفکر انتقادی و بهبود مستمر و مداوم تعریف کند (Meier, Roy & Seliger, 2010). مدیران با استفاده از تفکر راهبردی می‌توانند خود را از فرایندها و بحران‌های روزمره مدیریتی جدا سازند و بدین‌گونه دیدگاهی متفاوت از سازمان و محیط متغیر آن حاصل کنند. تفکر راهبردی مهم‌ترین گام یک مدیر، برای جلوگیری از کمبودها و حفظ و رشد سازمان (Fairholm, & Card, 2009) و همچنین به‌عنوان اولین و یا دومین مهارت مورد نیاز برای بهبود بهره‌وری مدیران شناسایی شده است (محرّم‌زاده و نوری، ۱۳۹۹: ۲۱).

مطالعات اخیر نشان می‌دهد، فقدان تفکر راهبردی به‌عنوان یک کمبود اصلی در بهره‌وری سازمان‌ها به چشم می‌آید و این نوع تفکر به‌طورفعال، بر سودرسانی به سازمان‌ها تأثیر دارد. در این راستا، تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که تفکر راهبردی می‌تواند بر بهره‌وری نیروی انسانی تأثیر مثبتی داشته باشد؛ چنان‌که میرهاشمی و نجفی (۱۳۹۷: ۱۵)، بیان کردند که تفکر راهبردی و مؤلفه‌های آن (تفکر مفهومی، تفکر سیستمی، فرصت‌طلبی هوش‌مندانه و آینده‌نگری) بر بهره‌وری نیروی انسانی تأثیرگذار است.

متغیر دیگری که ممکن است بر بهره‌وری آموزشی تأثیرگذار باشد و در این پژوهش به آن اشاره خواهد شد، اخلاق کار اسلامی است؛ اخلاق کار اسلامی به معنی انجام دادن وظایف کاری در راستای عمل به تعهدات دینی است و براساس آن، کار کردن نوعی عبادت به شمار می‌رود. خداوند در قرآن کریم (آیه ۷ سوره بینه) می‌فرماید: بهترین مخلوقات من کسانی هستند که ایمان دارند و کار نیک انجام می‌دهند؛ بنابراین اعتقاد و ایمان قوی هر فرد به خداوند به معنی داشتن فضایل اخلاقی برجسته‌ای است که در تلاش مضاعف او برای اجرای وظایف شغلی در محیط کار نمود می‌یابد (دهقانی و صفری، ۱۴۰۲: ۱۹).

در ایران، با وجود عناصر مثبت در فرهنگ ایرانی و اسلامی که در آن به کار ارزش

بسیار داده می‌شود، در متن جامعه ارزش‌هایی غلبه دارند، که اخلاق کار^۱ را تضعیف می‌کنند؛ براین اساس، یکی از علل توسعه‌نیافتگی کشور، ضعف فرهنگ و اخلاق کار معرفی شده است (بهرامی، فقیهی و علیزاده، ۱۳۹۹: ۱۳).

اخلاق در همهٔ جوامع بشری پایهٔ خود را از مکتب و نظام ارزشی حاکم بر جامعهٔ خود می‌گیرد. تقدس و قداستی که اسلام به برخی ویژگی‌های اخلاقی بخشیده است، آن چنان تعهد و الزامی در معلمان ایجاد می‌کند، که باعث تثبیت صفات نیک در معلمان می‌شود و پشتوانهٔ محکمی را در میدان عمل برای آنان به وجود می‌آورد (محمدی و گلوردی، ۱۳۹۲: ۶) و موجب می‌شود، معلمان در محیط کار، قابل احترام، تلاش‌گر، فداکار، مسئولیت‌پذیر، اجتماعی و خلاق شناخته شوند (اسدی و شیرزاد، ۱۳۹۱: ۲).

با توجه به لزوم حاکمیت ارزش‌های الهی در سازمان‌های اسلامی، باید شیوهٔ خاص مدیریت اسلامی نیز در آنها اجرا شود، تا به موفقیت‌های منحصر به فرد خود، که همان تعالی انسان است، دست یابد. مدیریت اسلامی چه در سطح کلان و چه در سطح خرد، برآمده از اصول و قوانین مشخصی است که براساس ملاک‌های اسلامی استوار گشته و سمت و سوی الهی دارد و هدف آن ارتقاء انسان در جهت کمال و بهبود نظام‌های اجتماعی است (حاجیان و دیگران، ۱۳۹۲: ۸).

در سال‌های اخیر، در سازمان‌های کشور و به‌ویژه نظام آموزش و پرورش، جایگاه تفکرات راهبردی و اخلاق کار اسلامی دست‌خوش تغییراتی شده است که باعث کاهش بهره‌وری آموزشی معلمان شده است و این امر آسیب‌های جدی به ساختار نظام آموزشی کشور وارد کرده است؛ بنابراین، پژوهش‌گر حاضر برای بررسی و برون‌رفت از چنین چالش‌هایی در صدد پاسخ‌گویی به پرسش زیر در جامعهٔ هدف است، که آیا بین تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار اسلامی، در معلمان مقطع متوسطهٔ اول شهرستان گچساران، رابطهٔ معناداری وجود دارد؟

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف کاربردی، از نظر گردآوری داده‌ها، میدانی و از نظر ماهیت از نوع هم‌بستگی است. جامعه آماری این تحقیق، تمامی معلمان مقطع متوسطه اول شهرستان گچساران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ به تعداد ۳۴۰ نفر بود، که از این تعداد ۱۸۱ نفر با استفاده از جدول مورگان به عنوان نمونه و به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای با پژوهشگر همکاری کردند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌های استاندارد بهره‌وری سیدنور و دیگران (۱۳۹۲)، تفکر راهبردی دیانت‌نژاد و ایرج‌پور (۱۳۹۵) و اخلاق کاری اسلامی اسدی و شیرزاد (۱۳۹۱) بود برای توصیف داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و برای تجزیه استنباطی داده‌ها از روش‌های آماری ضریب هم‌بستگی پیرسون، رگرسیون و تحلیل مسیر استفاده شد و همه تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم افزارهای اسپاس و اسمارت پی‌ال‌اس انجام گرفته است.

متغیرهای تحقیق

۱-۳. **بهره‌وری آموزشی:** بهره‌وری آموزشی نیروی انسانی را حداکثر استفاده مناسب از نیروی انسانی به‌منظور حرکت برای اهداف آموزشی با کمترین زمان و حداقل هزینه در نظر گرفته‌اند (سیدنور و دیگران، ۱۳۹۲). بهره‌وری آموزشی میانگین نمره‌ای است که هر یک از کارکنان با پاسخ به سؤالات پرسش‌نامه استاندارد ۲۶ سؤال سیدنور و دیگران (۱۳۹۲)، در یک طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاده = ۴ و خیلی زیاد = ۵ کسب کرده‌اند.

۲-۳. **تفکر راهبردی:** تفکر راهبردی فرآیندی است که طی آن مدیر یا رهبر می‌آموزد که چگونه چشم‌انداز سازمانی خود را به وسیله کار گروهی، تفکر انتقادی و بهبود مستمر و مداوم تعریف کند (Meier, Roy & Seliger, 2010). تفکر راهبردی میانگین نمره‌ای است که هر یک از کارکنان، با پاسخ به سؤالات پرسش‌نامه استاندارد تفکر راهبردی دیانت‌نژاد و ایرج‌پور (۱۳۹۵) کسب کرده‌اند.

اخلاق کار اسلامی: اخلاق کار اسلامی به معنی انجام دادن وظایف کاری در راستای

عمل به تعهدات دینی است و براساس آن، کار کردن نوعی عبادت به شمار می‌رود. خداوند در قرآن کریم (آیه ۷ سوره بینه) می‌فرماید بهترین مخلوقات من کسانی هستند که ایمان دارند و کار نیک انجام می‌دهند؛ بنابراین اعتقاد و ایمان قوی هر فرد به خداوند به معنی داشتن فضایل اخلاقی برجسته‌ای است، که در تلاش مضاعف او برای اجرای وظایف شغلی در محیط کار نمود می‌یابد (دهقانی و صفری، ۱۴۰۲). اخلاق کار اسلامی میانگین نمره‌ای است، که هر یک از معلمان با پاسخ به سؤالات پرسش نامه استاندارد اخلاق کاری اسلامی اسدی و شیرزاد (۱۳۹۱) در طیف لیکرت (کاملاً صحیح است = ۵ تا اصلاً صحیح نیست = ۱) کسب کرده‌اند.

یافته‌ها

نتایج جمعیت‌شناختی حاصل از تحقیق نشان داد، که ۶۵ درصد از نمونه‌های تحقیق را مردان و ۳۵ درصد را زنان، ۲۴ درصد از نمونه‌های تحقیق را افراد مجرد و ۷۶ درصد را افراد متأهل تشکیل می‌دهند. درصدهای مربوط به سن تا ۲۵ سال، ۲۶ تا ۳۰ سال، ۳۱ تا ۳۵ سال، ۳۶ تا ۴۰ سال و بالاتر از ۴۱ سال، به ترتیب برابر با ۲/۱، ۹/۶، ۳۵/۴، ۲۷/۹ و ۲۴/۷ است. براساس نتایج جدول شماره ۱، بین تفکر راهبردی و مؤلفه‌های آن با بهره‌وری آموزشی رابطه مثبت و معنادار ($P < 0/01$) وجود دارد.

جدول ۱: نتایج توصیفی متغیرهای تحقیق

Z	انحراف استاندارد	میانگین	شاخص
۰/۹۴	۰/۶۳	۳/۷۸	تفکر استراتژیک
۱/۳۰	۰/۷۶	۳/۲۲	اخلاق کار اسلامی
۱/۲۵	۰/۵۲	۳/۰۵	بهره‌وری آموزشی

جدول شماره ۱، نتایج توصیفی توزیع متغیرهای تفکر استراتژیک، بهره‌وری آموزشی و اخلاق کار اسلامی را نشان می‌دهد.

تعیین ارتباط تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار ...

جدول ۲: نتایج آزمون پیرسون درخصوص رابطه تفکر راهبردی و مؤلفه‌های آن با بهره‌وری آموزشی

متغیرها	تفکر راهبردی	تفکر سیستمی	تفکر مفهومی	تفکر آینده‌نگر	تفکر هوش‌مندانه	بهره‌وری آموزشی
R	۰/۶۰	۰/۵۴	۰/۵۷	۰/۴۴	۰/۴۸	
Sig	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	
نتیجه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	

براساس نتایج جدول شماره ۲، بین تفکر راهبردی و مؤلفه‌های آن با بهره‌وری آموزشی رابطه مثبت و معنادار ($P < ۰/۰۱$) وجود دارد.

جدول ۳: نتایج آزمون پیرسون درخصوص رابطه تفکر راهبردی و مؤلفه‌های آن با اخلاق کار اسلامی

متغیرها	تفکر راهبردی	تفکر سیستمی	تفکر مفهومی	تفکر آینده‌نگر	تفکر هوش‌مندانه	اخلاق کار اسلامی
r	۰/۴۶	۰/۴۴	۰/۳۹	۰/۴۲	۰/۴۰	
Sig	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	
نتیجه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	

براساس نتایج جدول شماره ۳، بین تفکر راهبردی و مؤلفه‌های آن با اخلاق کار اسلامی رابطه مثبت و معنادار ($P < ۰/۰۱$) وجود دارد.

جدول ۴: نتایج آزمون پیرسون درخصوص رابطه اخلاق کار اسلامی و مؤلفه‌های آن با بهره‌وری آموزشی

متغیرها	اخلاق کار اسلامی	کار مفید	کار دقیق و انسان‌دوستانه	استقلال و سودمندی اجتماعی	بهره‌وری آموزشی
r	۰/۴۸	۰/۴۴	۰/۴۶	۰/۴۰	
Sig	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	
نتیجه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	تأیید فرضیه	

براساس نتایج جدول شماره ۴، بین اخلاق کار اسلامی و مؤلفه‌های آن با بهره‌وری آموزشی رابطه مثبت و معنادار ($P < ۰/۰۱$) وجود دارد.

جدول ۵: پیش‌بینی نمرات بهره‌وری آموزشی براساس تفکر راهبردی

ضریب هم‌بستگی	ضریب تعیین
۰/۶۰	۰/۳۶

جدول شماره ۵، پیش‌بینی نمرات بهره‌وری آموزشی براساس تفکر راهبردی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، ضریب تعیین (تیین) به‌دست آمده برابر است با (۰/۳۶). پس می‌توان نتیجه گرفت که ۰/۳۶ (تقریباً ۳۶٪) بهره‌وری آموزشی از طریق تفکر راهبردی تبیین می‌شود که این میزان در حد متوسط است.

جدول ۶: پیش‌بینی نمرات اخلاق کار اسلامی براساس مدیریت جهادی

ضریب هم‌بستگی	ضریب تعیین
۰/۴۶	۰/۲۱۱

جدول شماره ۶، پیش‌بینی نمرات اخلاق کار اسلامی براساس تفکر راهبردی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، ضریب تعیین (تیین) به‌دست آمده، برابر است با (۰/۲۱۱)؛ پس می‌توان نتیجه گرفت که ۰/۲۱۱ (تقریباً ۲۱٪) اخلاق کار اسلامی از طریق تفکر راهبردی تبیین می‌شود، که این میزان در حد خوب می‌باشد.

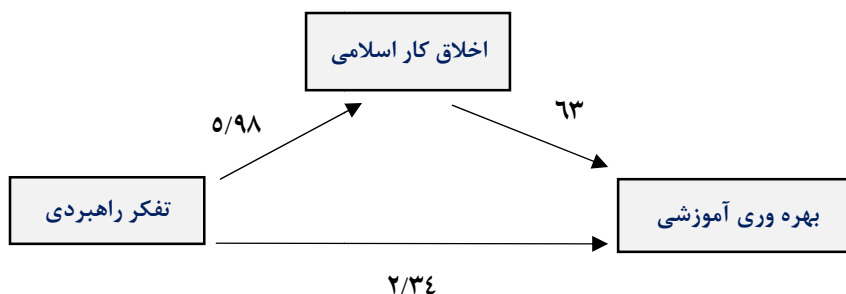
جدول ۷: پیش‌بینی نمرات بهره‌وری آموزشی بر اساس اخلاق کار اسلامی

ضریب هم‌بستگی	ضریب تعیین
۰/۴۸	۰/۲۳۰

جدول شماره ۷، پیش‌بینی نمرات بهره‌وری آموزشی براساس اخلاق کار اسلامی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، ضریب تعیین (تیین) به‌دست آمده برابر است با (۰/۲۳۰)؛ پس می‌توان نتیجه گرفت که ۰/۲۳۰ (تقریباً ۲۳٪) بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار اسلامی تبیین می‌شود، که این میزان در حد متوسط می‌باشد.

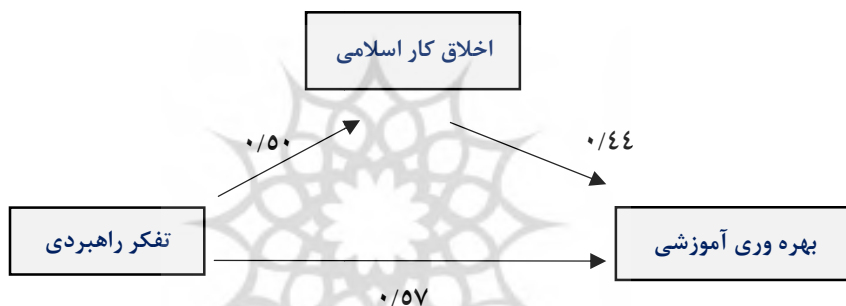

تعیین ارتباط تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار ...

شکل ۱: رابطه علی متغیرها در حالت معناداری

❖ ملاک معناداری $\pm 1/96$ می‌باشد.

شکل ۲: رابطه علی متغیرها در حالت استاندارد

شکل‌های شماره ۱ و ۲ و جدول شماره ۸، نتایج تحلیل مسیر، مدل نهایی پژوهش را نشان می‌دهد. ضرایب الگوی پژوهش بیان‌گر این است که ضریب مسیر تفکر راهبردی به بهره‌وری آموزشی برابر ۰/۵۷ می‌باشد و این نشان می‌دهد، که با یک واحد افزایش در تفکر راهبردی، بهره‌وری آموزشی به میزان ۰/۵۷ تغییر می‌کند. ضریب مسیر تفکر راهبردی به اخلاق کار اسلامی برابر ۰/۵۰ می‌باشد و این بیان می‌کند که تفکر راهبردی به میزان ۰/۵۰ بر اخلاق کار اسلامی تأثیر مثبت دارد. ضریب مسیر اخلاق کار اسلامی به بهره‌وری آموزشی برابر ۰/۴۴ است و در نتیجه، اخلاق کار اسلامی به میزان ۰/۴۴ بر بهره‌وری آموزشی تأثیر مثبت و معناداری دارد. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، تأثیر غیرمستقیم تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار اسلامی به میزان ۰/۲۲ است.

جدول شماره ۸: نتایج تحلیل مسیر متغیرهای پژوهش

ردیف	مسیرهای الگو	ضریب مسیر	t	نتیجه	اثر غیرمستقیم
۱	تفکر راهبرد ← بهره‌وری آموزشی	۰/۵۷	۳۴/۱ ۲	تأیید فرضیه	-
۲	تفکر راهبردی ← اخلاق کار اسلامی	۰/۵۰	۹۸/۱	تأیید فرضیه	-
۳	اخلاق کار اسلامی ← بهره‌وری آموزشی	۰/۴۴	۵ ۴/۶۳	تأیید فرضیه	-
۴	تفکر راهبردی ← بهره‌وری آموزشی اخلاق کار اسلامی ←	-	-	تأیید فرضیه	۰/۲۲

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین ارتباط بین تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار اسلامی در معلمان مقطع متوسطه اول شهرستان گچساران انجام گرفت. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد که بین تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد و تفکر راهبردی قابلیت پیش‌بینی معنادار بهره‌وری آموزشی را دارد. نتایج حاصل از این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های حیدرپور (۱۳۹۹)، محرمزاده و نوری (۱۳۹۹)، یعقوبی و دیگران (۱۳۹۶) و دیانت‌نژاد و ایرج‌پور (۱۳۹۵) هم‌سو می‌باشد.

در تبیین این نتیجه، می‌توان چنین اشاره کرد که کارکرد اصلی تفکر اندیشه‌گرایی راهبردی، خلق چشم‌انداز است. چشم‌انداز سمت و سوی مطلوب برای حرکت سازمان را مشخص می‌کند. راهبردی در راستای چشم‌انداز شکل می‌گیرد و سازمان را به سوی آن به حرکت درمی‌آورد. چشم‌انداز از تعامل عوامل مؤثر در کسب‌وکار و چگونگی پاسخ‌گویی به آنها شکل می‌گیرد و همچنین به صورت یک آرمان مشترک، سازمان را یک‌پارچه و هم‌انگیزه می‌سازد و باعث افزایش بهره‌وری آموزشی در سازمان‌های آموزشی می‌شود.

یافته‌های این پژوهش همچنین، نشان داد که بین تفکر راهبردی و مؤلفه‌های آن با اخلاق کار اسلامی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد و تفکر راهبردی قابلیت پیش‌بینی

تعیین ارتباط تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار ...

معنادار اخلاق کار اسلامی را دارد. این نتایج با یافته‌های پژوهش میرآخوری، سلام و دارابی (۱۳۹۲) هم‌سو و سازگار می‌باشد. در تبیین این فرضیه می‌توان چنین بیان کرد، که به کمک تفکر راهبردی نه تنها زمان انجام دادن کار به نسبت تعداد کسانی که کار می‌کنند کاهش می‌یابد، بلکه اثرات بهبود کیفیت کار شرکت‌کنندگان در یک کار یا یک طرح را با بهتر سازمان دادن و بارور ساختن اندیشه‌های آن، تأمین می‌کند که این خود می‌تواند زمینه بروز ارزش‌های اخلاق کار اسلامی را فراهم سازد و باعث کارایی و اثربخشی هرچه بیشتر شود. یافته‌های این پژوهش، همچنین، نشان داد که بین اخلاق کار اسلامی و مؤلفه‌های آن با بهره‌وری آموزشی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد و اخلاق کار اسلامی قابلیت پیش‌بینی معنادار بهره‌وری آموزشی را دارد. این نتایج با یافته‌های دهقانی و صفری (۱۴۰۲)، قاسم‌پور و ویسه (۱۳۹۹) و بهرامی، فقیهی و علیزاده (۱۳۹۹) و الیماهی^۱ و دیگران هم‌سو و سازگار است. در تبیین این فرضیه می‌توان چنین بیان کرد که به دلیل رشد و توسعه سازمان‌ها و افزایش نقش آنها در اجتماع، پیامدهای اجتماعی فعالیت‌های سازمان‌ها و تأثیرات آنها بر ذی‌نفعان مختلف، اهمیتی روزافزون یافته است به گونه‌ای که عملکرد اخلاقی و اجتماعی انسان‌ها بر عملکرد کلی سازمان تأثیرات بزرگی دارد.

امروزه جامعه نسبت به اقدامات سازمان‌ها بسیار حساس‌تر از قبل شده است و به‌ویژه در مقابل فعالیت‌های غیراخلاقی سازمان‌ها به سرعت و به طرق مختلف واکنش نشان می‌دهد. اخیراً بحث اخلاقیات در کار و به‌ویژه اخلاق کار اسلامی، توجه زیادی را به خود جلب نموده است. درک مفهوم اخلاقیات به‌طور کلی و در معنای خاص آن در کسب و کار، زیربنای ایجاد و حفظ یک نظام اخلاقی در جامعه و به تبع آن، در سازمان‌هاست. اخلاق کار، یکی از جنبه‌های مهم فرهنگ سازمان است و به سمتی پیش می‌رود که بخشی از راهبرد یک سازمان گردد. پای‌بندی اخلاقی، زیربنای اساسی برای کسب و کار می‌سازد که بهبود وضعیت کاری از طریق آن میسر می‌گردد. به‌طور مشابه، مدیریت کیفیت نیز براساس

اخلاقیات بنا می‌گردد که به پیشرفت نظری و عملی کسب‌وکار منجر می‌شود و باعث افزایش بهره‌وری در محیط‌های کاری می‌شود.

در نهایت، نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که ارتباط بین تفکر راهبردی با بهره‌وری آموزشی از طریق اخلاق کار اسلامی آزمودنی‌ها مثبت و معنادار می‌باشد؛ بنابراین می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که تفکر راهبردی رویکردی است که زمینه شکل‌گیری و توسعه تحول را فراهم می‌سازد. تفکر راهبردی مدیران و کارکنان را به سوی یادگیری سریع از محیط کسب‌وکار و به‌کارگیری خلاقیت برای خلق ارزش‌های جدید فرامی‌خواند. این شیوه تفکر، چشم‌اندازهایی متمایز از رقبای هم‌راه دارد؛ چشم‌اندازهایی که می‌تواند راهبردهای نوآورانه و مزایای بخشی را سبب شود و منجر به افزایش اخلاق کاری و بهره‌وری آموزشی شود.

با توجه به نتایج به‌دست آمده از این پژوهش و به‌منظور کمک به ارتقاء سطح بهره‌وری آموزشی از طریق تفکر راهبردی و اخلاق کار اسلامی در معلمان مقطع متوسطه اول شهرستان گچساران پیشنهادهای به‌صورت زیر ارائه می‌گردد که مدیران و مسئولان آموزش و پرورش شهرستان گچساران، کمیت و کیفیت این فرآیند متغیر تفکر راهبردی را از طریق مکانیزم‌های نظارتی به‌طور منظم پایش، و با برگزاری کارگاه‌های آموزشی تبیین و هدایت کنند تا زمینه تحقق هدف‌های راهبردی سازمان‌شان را فراهم آورند. این امر موجب خواهد شد تا سازمان بهره‌وری خود را حفظ و در ارتقاء آن تلاش کند؛ همچنین این که مدیران و مسئولان آموزش و پرورش شهرستان گچساران، برای تحقق اهداف و تعالی سازمان به عوامل کلید موفقیت تفکر راهبردی توجه داشته باشند و یک سازمان یادگیرنده به وجود آورند، تا موجب افزایش بهره‌وری سازمان گردد و نیز مدیران ارتباط خود را با معلمان نزدیک‌تر کنند و فضایی صمیمی برقرار شود و مدیران از تجربیات افراد باتجربه درون سازمان استفاده کنند تا با یک برنامه‌ریزی بلندمدت، شرایط برای ایجاد اخلاق کاری مناسب و اسلامی فراهم گردد.

منابع و مآخذ

- اسدی، محسن و شیرزاد، مهران (۱۳۹۱). «نقش اخلاق کاری اسلامی در فرهنگ و تعهد سازمانی». **اسلام و مدیریت**. ۱(۲): ۱۳۳-۱۵۰.
- بهرامی، سوسن؛ فقیهی، علی‌نقی و علیزاده، فاطمه (۱۳۹۹). «تأثیر اخلاق کار اسلامی و رفتار شهروندی سازمانی بر بهره‌وری زنان»، **پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده**. ۸ (۲۰): ۳۳-۵۵.
- حیدرپور، حوریه (۱۳۹۹). «بررسی اثر تفکر راهبردی در جهت ارتقاء بهره‌وری نیروی انسانی در کارکنان شرکت توزیع برق آذربایجان شرقی». **پانزدهمین کنفرانس ملی کیفیت و بهره‌وری**.
- حاجیان، طالب؛ کریمی، مهدی؛ آقاحسینی، تقی و موسی‌زاده، سیدجواد (۱۳۹۲). «بررسی رابطه میان ابعاد مدیریت اسلامی و رفتار شهروندی سازمانی در بین کارکنان علوم پزشکی اصفهان». **اسلام و مدیریت**. ۲ (۳): ۱۴۱-۱۶۰.
- دهقانی، سیدمه‌رناز و صفری، امید (۱۴۰۲). «آزمون الگوی مفهومی رابطه بین فرهنگ جهادی با بهره‌وری نیروی انسانی از طریق اخلاق کار اسلامی». **رهیافت‌های نوین در مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی**. ۹: ۹۶-۱۱۰.
- دیانت‌نژاد، نسرین و ایرج‌پور، علیرضا (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر تفکر راهبردی بر نوآوری سازمانی در کارکنان اداره کل آموزش و پرورش شهر قزوین». **کنفرانس بین‌المللی نخبگان مدیریت**. تهران. دانشگاه شهید بهشتی.
- رجبیان، احسان؛ الوانی، سیدمهدی؛ عطایی، محمد و حمیدی، ناصر (۱۴۰۰). «طراحی مدل ساختاری تفسیری بهره‌وری معلمان با رویکرد رفتار سازمانی مثبت‌گرا در وزارت آموزش و پرورش». **تعلیم و تربیت**. ۳۷ (۱): ۱۴۶-۱۲۱.
- سیدنور، سجاد؛ حیاتی، داریوش؛ عگبهی، عباس و عبدالخانی، زهرا (۱۳۹۲). «بررسی رابطه ساده و چندگانه فرهنگ سازمانی و مؤلفه‌های آن با اثربخشی معلم در مدارس راهنمایی شهرستان شوش». **توسعه آموزش جندی‌شاپور**. ۲۳ (۵): ۲۹-۳۹.
- قاسم‌پور، حامد و ویسه، سیدمهدی (۱۳۹۹). «تأثیر فرهنگ جهادی و اخلاق کار اسلامی بر بهره‌وری نیروی انسانی در کارکنان دانشگاه ایلام». **فرهنگ ایلام**. ۷۵-۶۶.

- محرمزاده، مهرداد و نوری، محمدسیوان (۱۳۹۹). «تأثیر تفکر راهبردی بر بهره‌وری کارمندان ادارات ورزش و جوانان غرب کشور با نقش میانجی چابکی سازمانی». **مدیریت منابع انسانی در ورزش**. ۷(۲): ۲۲۵-۲۴۴.
- محمدی، مسلم و گلوردی، مهدی (۱۳۹۳). «مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در سازمان با الگو گرفتن از مبانی دینی». **اسلام و مدیریت**. ۲(۳): ۱۶۱-۱۸۰.
- میرآخوری، علیرضا؛ سلام، یاشار و دارابی، محمودرضا (۱۳۹۲). «تدوین مدل تفکر راهبردی بر اساس الگوی اسلامی - ایرانی در اداره‌های کل آموزش و پرورش شهرستان‌های تهران». سیزدهمین کنفرانس ملی مدیریت و بهره‌وری. انجمن مهندسی بهره‌وری صنعت برق ایران. تهران.
- میرهاشمی، مرتضی و نجفی، مسعود (۱۳۹۷). «نقش تفکر راهبردی بر بهره‌وری نیروی انسانی در نیروگاه شهید مفتح همدان». سیزدهمین کنفرانس ملی مدیریت و بهره‌وری. انجمن مهندسی بهره‌وری صنعت برق ایران. تهران.
- یعقوبی، مریم؛ تیمورزاده، احسان؛ ثالثی، محمود و توکلی، محمدرضا (۱۳۹۶). «بررسی رابطه بین تفکر راهبردی با نوآوری و بهره‌وری مدیران سطوح مختلف در یک بیمارستان نظامی». **طب نظامی**. ۱۹(۶): ۵۸۸-۵۹۴.
- Alyammahi, A.; Alshurideh, M.; Al Kurdi, B. & Salloum, Said. (2020). "The Impacts of Communication Ethics on Workplace Decision Making and Productivity". Conference: Proceedings of the International Conference on Advanced Intelligent Systems and Informatics. 17(2): 27-36.
- Fairholm, M. R. & Card, M. (2009). "Perspectives of strategic thinking: From controlling chaos to embracing it". *Management & Organization*. 15(1): 17-30.
- Harris, D. N. & Sass, T. R. (2014). "Skills, productivity and the evaluation of teacher performance". *Economics of Education Review*. 40: 183-204.
- Meier, H.; Roy, R. & Seliger, G. (2010). "Industrial product-service systems—IPS2". *CIRP annals*. 59(2): 607-627.

فصلنامه علمی - تخصصی مطالعات بین رشته‌ای در آموزش

دوره ۲ / شماره ۴ / زمستان ۱۴۰۲ / ۷۵-۹۰

Interdisciplinary Studies in Education

Vol. 2, No. 4. Winter 2024, 75-90

<https://ise.cfu.ac.ir/>

DOI: 10.22034/ISE.2024.14858.1073

Assessment of the Awareness, Attitude, and Performance of Biology Teachers towards Biotechnology Knowledge

Kazem Karimzadeh, Alireza Karimzadeh

Abstract

The method of teaching biotechnology is influenced by the level of awareness, attitude, and performance of biology teachers. The present research is a descriptive-analytical study. The research population consisted of 75 biology teachers in Shiraz during the academic year 1400-1401 (2022-2023). Questionnaires were used for data collection and description. The first part contained demographic information, and the second part included specific questions related to awareness, attitude, and performance of the teachers. In the end, the data were analyzed using descriptive statistical methods, t-tests, and Pearson correlation coefficients in SPSS23 software, with a significance level of $p < 0.05$, to examine the relationships between awareness, attitude, and performance with the demographic characteristics of the teachers. The results showed that 97% of the teachers were aware of the impact of biotechnology on advancing other sciences, but this relationship was not significant. About 66.7% of the teachers had a positive attitude toward the issues in this field. In terms of performance, the results indicated that about 75% of the biology teachers always try to keep their knowledge of biotechnology up to date. Finally, no significant relationship was found between the level of awareness, attitude, and performance of biology teachers with gender, education level, and teaching experience. It is recommended to provide opportunities for teachers and students to visit scientific centers in the country to promote biotechnology and enhance national self-esteem.

Key words: Awareness, Biology Teachers, Biotechnology, Performance, Attitude